

Open MONUMENTENDAG

2e zaterdag in september

Bezoek deze Zwolse pareltjes uit het verleden

• Oliemolen De Passiebloem uit 1776 • (z.o.z)

Vondelkade 175

• Openluchtbad uit 1933 •

Ceintuurbaan 1 (Route? Scan de QR-code onderaan)

even buiten het centrum, tegenover het PEC stadion

Zwolle, 1934, monumentaal geplons...

Hoge stemmen, gegil, gefluit, gelach. De kinderen zijn vrij van school en het is warm, heel warm. Eindelijk kan heel Zwolle genieten van een nieuw modern zwembad. Dat is nog eens wat anders dan in de vieze stadsgracht. Er zijn zelfs zes baden voor ervaren zwemmers (50 meter baden) minder ervaren (40 meter baden) en de hele kleintjes (peuterbaden).

Architect Wiebenga ontwierp het Openluchtbad toen hij in 1931 in dienst was gekomen van de gemeente Zwolle. In Den Haag, waar hij vandaan kwam, ontwierp hij samen met architect Duiker, de (nog steeds bestaande) Nirwana flat. Wiebenga had zowel passie voor techniek als kunst.

Indien u over een smartphone met een barcode-scanner beschikt, kunt u hiernaast de route inscannen naar het Openluchtbad met uw GoogleMaps applicatie

Hij was een groot liefhebber van klassieke muziek, Mahler was een van zijn favorieten, gold als een talentvol violist en was ook een enthousiast fotograaf en radiohobbyist. Hij was, kortom, een veelzijdig en begaafd man. Hij had naam gemaakt als apostel van gewapend betonconstructies; een toepassing die juist voor een openluchtbad (bassins en duiktorens) cruciaal is. Een gelukkig huwelijk met Zwolle lag binnen bereik maar het is anders verlopen.

Met veel enthousiasme begon Wiebenga aan de opdracht en maakte direct een aantal ontwerpen. Achteraf zijn die ontwerpen gekarakteriseerd tot de stroming van het Nieuwe Bouwen.

Hij liep snel tegen twee problemen op; de betonconstructies werden bekritiseerd, onveilig. Het tweede probleem was nog lastiger; Wiebenga bleek over weinig sociale vaardigheden en een chronisch gebrek aan takt, te beschikken. Hij ging er van uit dat zijn betonconstructies veilig en betrouwbaar waren en kon kritische vragen niet begrijpen en op een aangename wijze toelichten. Toen na veel aanpassingen eindelijk een ontwerp in december 1932 door de gemeenteraad werd goedgekeurd werd een openbare aanbesteding geplaatst.

Aannemer Spanhaak kwam met een bedrag van 81.900 gulden als laagste uit de bus.

Achtelijke Zwollinezen...

Spanhaak had aan Wiebenga geen makkelijke; de eerste termijnbetaling werd door Wiebenga geblokkeerd omdat Spanhaak niet goed werk had afgeleverd. Dit betekende dat Spanhaak in liquiditeitsproblemen kwam en uiteindelijk (na realisering van het openluchtbad) failliet ging.

Wiebenga kreeg aan de lopende band ook aanvaringen met, zoals hij ze noemde, die "achtelijke Zwollinezen" of het nu collega's, ondergeschikten of bestuurders waren. Een commissie van onderzoek adviseerde Wiebenga op 1 januari 1935 eervol te ontslaan. Verbitterd vertrok hij weer terug naar Den Haag.

Een prachtige "oude dame"

Het openluchtbad werd een populair gemeentelijk zwembad met bezoekersaantallen van 150.000 en meer per jaar. Vanaf 1980 stond het Openluchtbad ter discussie omdat een modernisering, ook door nieuwe wet-en regelgeving (hygiëne,) noodzakelijk was. Alle ideeën kwamen langs: slopen, renoveren, groter maken, overkappen etc. etc.

De gemeente besloot uiteindelijk in 1989 tot de bouw van een multifunctioneel zwemparadijs. (Hanzebad) en tot sloop van het Openluchtbad.

Het gemeentebestuur had hiermee geen rekening gehouden met de populariteit van het openluchtbad in de Zwolse gemeenschap. De "oude dame" moest blijven. Een bezetting en een alternatief plan waarmee het Openluchtbad door vrijwilligers in stand zou worden gehouden brak het sloopplan van het gemeentebestuur. Hierbij speelde de erkenning door Rijksmonumentenzorg van een beschermde status een cruciale rol.

In 2013 is een grote renovatie uitgevoerd waarbij het oorspronkelijke ontwerp van Wiebenga en de authenticiteit van het openluchtbad als uitgangspunt werd gehanteerd. Met succes; de "oude dame" ligt er weer levenskrachtig bij en wordt door vrijwilligers nog steeds geëxploiteerd. (ca. 50.000 bezoeken per jaar) Dankzij de architect Wiebenga en mensen in de Zwolse samenleving, die meer sociale vaardigheden hadden, zal het Openluchtbad nog voor jaren voor monumentaal geplons zorgen.

En verder...

Tijdens het zomerseizoen van half mei tot half september is het Openluchtbad aan de Ceintuurbaan 1 normaliter 7 dagen in de week geopend voor haar leden en introducees. Indien u lid bent kunt u tijdens het seizoen onbeperkt gebruik maken van de bassins. In tegenstelling tot het historische karakter worden de baden uiteraard met de modernste technieken schoon, veilig en op temperatuur gehouden!

• www.openluchtbadzwolle.nl •

Open MONUMENTENDAG

2e zaterdag in september

Bezoek deze Zwolse pareltjes uit het verleden

- **Openluchtbad uit 1933** • (z.o.z)
Ceintuurbaan 1
- **Oliemolen De Passiebloem uit 1776** •
Vondelkade 175 (Route? Scan de QR-code onderaan)

* even buiten het centrum, tegenover het PEC stadion

Oliemolen De Passiebloem heet u welkom!

Op Open Monumentendag tooit oliemolen De Passiebloem aan de Vondelkade zich feestelijk als welkom voor iedereen die de molen van binnen en buiten wil bekijken.

Het nationale monumententhema op deze dag is 'Kunst en ambacht' en daarom mag iedereen die op dit gebied iets met molens doet naar De Passiebloem komen en daarmee pronken. Teken, schilder of borduur je molens, bouw je ze van lego of luciferhoutjes, komt en laat dat zien!

De Passiebloem is een bijzondere oliemolen waarvan er maar 8 in Nederland zijn.

Indien u over een smartphone met een barcodescanner beschikt, kunt u hiernaast de route inscannen naar De Passiebloem met uw GoogleMaps applicatie

Als er wind is draaien buiten de wieken en is er binnen veel te zien: slaande oliepersen en indrukwekkende grote raderen; de molenaars bedienen allerlei werktuigen en zijn druk in de weer met het olieproces, waarbij olie uit lijnzaad wordt gewonnen.

Deze lijnolie is goed te gebruiken voor schilderwerken en onderhoud van hout en is te koop in het molenwinkeltje. Op monumentendag 10 % korting op deze olie. Daarnaast worden er diverse meelsoorten verkocht, aangeleverd door een korenmolen uit de buurt.

De molen is interessant voor jong en oud. Zonder kosten worden rondleidingen gegeven met uitleg over bouw en werking; ook voor kinderen is er veel te zien. Elk kind mag een mooie kleurplaat mee voor thuis.

Op het terras bakken molenbakkers tegen een kleine vergoeding heerlijke pannenkoeken; gratis koffie, thee en limonade maakt dit bezoek aan de molen extra feestelijk en compleet.

Hoe het allemaal begon...

De Passiebloem werd in 1776 gebouwd aan de Nieuwe Vecht. In 1896 werden De Passiebloem en de Roode Molen door huurovereenkomst aan de oliefabriek van de firma Reinders & Co verbonden. Deze oliefabriek was de in 1877 gebouwde stoomoliefabriek De Aloë aan de Boerendanserdijk die Reinders & Co. in 1893 van de firma Van Engelen en Van Laer had overgenomen. Debeidemolens, met de daarbij horende knechtswoningen, pakhuizen, schuren, enzovoorts en de gehele inventaris, werden door Willem Hendrik Visscher voor 460 gulden per jaar verhuurd aan de firma Reinders & Co.

Dertig jaar later was de huurprijs niet hoger maar lager: in 1926 werd een nieuw huurcontract opgemaakt. De Passiebloem en de Roode Molen werden toen aan Reinders & Co verhuurd voor 400 gulden per jaar. Ietwat wonderlijk is de laatste zin in het huurcontract: "Op gevoelens der Schoonheidscommissie zal door ondergetekenden geen acht worden gegeven". De Roode Molen werd in 1934 afgebroken voor de aanleg van de Ceintuurbaan.

De Passiebloem bleef gelukkig behouden.

De Reinders Olie- en veevoederfabrieken NV werd in 1970 overgenomen door Golden Wonder Holland BV. In 1989 werd de raffinaderij gesloten en in de loop van de jaren negentig van de vorige eeuw werden de fabrieksgebouwen afgebroken. Samen met de dienstwoning en het transformatorhuisje aan de Boerendanserdijk 1 herinnert de molen nog als enige aan het voor Zwolle zo belangrijke industriële complex van Reinders.

Tot rond 1920 is de Passiebloem als industriemolen in gebruik geweest.

In 1937 en 1967 werd de molen geheel gerestaureerd.

In 1982 moest het wiekenkruis vanwege de slechte staat verwijderd worden. Na 1984/85 was de molen weer maalvaardig.

Tot oktober 1998 werd nog voor de prins gedraaid; daarna wordt weer op regelmatige basis olie geslagen.

Als er olie geslagen wordt, moeten er minimaal drie personen aanwezig zijn om het proces gaande te houden. Het restant van al dit persen zijn de zogenaamde koeken. Deze worden in de koekenbreker handmatig verkruid en kunnen dienen als voer voor knaagdieren.

In de zomer van 2010 is begonnen met een ingrijpende restauratie die in 2011 is afgerond. Beide Schuitema-roeden werden gestreken; in november van dat jaar werden de nieuwe roeden gestoken.

En verder...

Oliemolen De Passiebloem aan de Vondelkade 175 is iedere 1e en 3e zaterdag van de maand geopend voor bezoekers. Tevens is de molen op de woensdagmiddag na de 3e zaterdag geopend. De entree en rondleidingen door onze enthousiaste gidsen zijn geheel kosteloos.

Oliemolen De Passiebloem is een prachtig werkend rijksmonument uit 1776 aan de Nieuwe Vecht in Zwolle. Met recht een bijzondere bezienswaardigheid en een bezoek zeker waard!

• www.molendepassiebloem.nl •